

## 6. Bölüm

# TÜRKİYE EKONOMİSİNDE DIŞ TİCARET

*Burak ERGEN<sup>6</sup>*

## GİRİŞ

Dış Ticaret, ülkeler ve kümülasyonlar arası mal ve hizmet alım-satımını kapsar. Ülkelerin ekonomik kalkınmasında ihracat ile sağlanan döviz girişi ve ithalat ile sağlanan üretim ve katma değer önem arz eder (Şerefli, 2016).

1983 yılından günümüze dışa açılma çabaları ile beraber, Türkiye ekonomisinde dış ticaretin liberalleşmesi sağlanarak, ülkemize sıcak para girişi sağlayacak yabancı sermayeye kolaylıklar tanınmıştır. Buna rağmen, ülkemizde ihracatın ithalatı karşılama oranının açık vererek devam ettiği gözlemlenmiştir. Liberalleşme ile birlikte Türkiye’de, yabancı sermayenin yatırım yapmasının önü açılmış olmasına rağmen, ülkemizde dış ticaret açığı devam etmiştir. Bu duruma, özellikle imalat sanayi ve enerji sektöründeki ileri teknoloji ve ileri teknoloji ürünlerine olan talebin artması ile birlikte yapılan ithalatlar neden olmuştur. Çalışma, Türkiye’nin 1983 yılından günümüze kadar olan Türk dış ticaretini belirli dönemler itibariyle tanımlayıcı ve betimsel bir şekilde irdelemektedir.

Türkiye’nin ihracatı 1983 yılından bu yana, 5,7 milyar dolar seviyesinden günümüze kadar 172 milyar dolar seviyesine gelerek 30 kat artmıştır. Türkiye’nin ithalatı ise 1983 yılından bu yana 9,2 milyar dolar seviyesinden günümüze 202,7 milyar dolar seviyesine ulaşarak 22 kat artmıştır.

## YÖNTEM

1983-2019 yılları arasındaki siyasi ve ekonomik olayları ele almak amacı ile tarihsel modellerden de yola çıkarak nitel ve betimsel araştırma yapılmıştır. Bunun için ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ve Ekonomi Bakanlığı verilerinden faydalanılmıştır. İkincil veriler yalınlaştırılarak yorumlar eklenmiştir.

<sup>6</sup> Burak ERGEN, Ekonomist/Dış Ticaret Uzmanı, burak.ergen78@gmail.com

## SONUÇ

Türkiye'nin dış ticareti için en büyük sorun dış ticaret açığıdır. Bunun için sanayi, tarım ve hizmetler sektöründeki enerji maliyetlerinin rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla en düşük seviyede kalması ve devlet desteği politikaları ile bu maliyetlerin azaltılması şarttır.

Ülkemiz dış ticaretinin büyük bir bölümünü enerji, ileri sanayi, otomotiv ithalatı oluşturmaktadır. Bunun yanında tarım ve hayvancılıkta ekolojik ve coğrafi uygunluğa sahip olan ülkemizin bu alanda yeniden ihracatını artırması için sürdürülebilir verimli üretime geçmesi de önem arz etmektedir. Bu konuda en güzel örnek alınabilecek ülkeler Hollanda ve Danimarka'dır. Teknolojik ve makine anlamında ise Çin, Tayvan ve Güney Kore örnek alınmalıdır.

Buradaki bir diğer önemli hususlardan biri nitelikli dış ticaret personeli yetiştirmektir. Nitelikli personelin yabancı dil, mevzuat, lojistik, tedarik zinciri, maliyet, e-ticaret ve e-ihracat konusunda yetkinliği ise ülkenin mevcut sektördeki rekabet gücünü artıracaktır.

Türkiye açısından bakıldığında bir ürünün üretimindeki girdilerin ne kadarının ithal girdi ve ne kadarının yerli girdi olduğu önem arz etmektedir. Çünkü, katma değeri ve Gayri Safi Milli Hasıla'yı (GSMH) etkileyen unsurlardan biridir.

Özetle, üretilen bir ülke malının ithal girdi oranı, enerji ve işçilik maliyetleri ne kadar az ve devlet tarafından desteklenerek üretilmişse ise ülke kalkınması o kadar çok artacaktır.

## KAYNAKÇA

- Babacan, M. (2000). *Türkiye'nin Yeni Dış Ticaret Paradigması*. (14/03/2020 tarihinde [https://www.researchgate.net/publication/301796368\\_Turkiye'nin\\_Yeni\\_Dis\\_Ticaret\\_Paradigmasi](https://www.researchgate.net/publication/301796368_Turkiye'nin_Yeni_Dis_Ticaret_Paradigmasi) adresinden ulaşılmıştır).
- İHKİB. (2016). Amerika Birleşik Devletleri Raporu. İstanbul: İTKİB Genel Sekreterliği, Hazır Giyim ve Konfeksiyon Ar-ge Şubesi.
- Kantürk Yiğit, G., Özdemir, Ü., & Oral, M. Cumhuriyetten Günümüze Ekonomi Politikaları Bağlamında Türk Dış Ticaretinin Gelişimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 35(20), 149-174.
- Özel, H. A. Türkiye'de Ticari Serbestleşmenin Tarihsel Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (6:2),73-92.
- Şerefli, M. Dış Ticaretin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13, 136-143. [www.turkishtimedergi.com](http://www.turkishtimedergi.com). (2018). *Dünyanın Üçüncü Büyük Ekonomisi:Japonya*. (20/03/2020 tarihinde <http://www.turkishtimedergi.com/sponsorlu/qnb-finansbank/dunyanin-ucuncu-buyuk-ekonomisi-japonya> adresinden ulaşılmıştır).